

Ode aan bouwmeester Gisbert Schairt van Bommel

Op verzoek van Woonlinie/Bouwlinie mogen wij, Attika Architecten, in de Binnenvergt per fase een onderscheidende bijzondere woning ontwerpen. Nu er aan de Gisbert Schairtweg gebouwd ging worden was dat een mooie kans om aan de naar hem genoemde straat een tastbare ode te brengen aan deze grote laat-gotische bouwmeester uit Zaltbommel.

Gisbert Schairt werd vermoedelijk in de periode tussen 1370 en 1375 geboren te Zaltbommel als zoon van een steenhouwer, met wie hij tussen 1390 en 1400 waarschijnlijk als leerling samenwerkte. Hij was sinds zijn aanstelling als bouwmeester van de St.-Victorskerk in 1406 woonachtig te Xanten alwaar hij in 1452 stierf.

De bouwmeester Gisbert Schairt heeft door zijn grote aandeel in de bouw van de grote stadskerken van onder meer Nijmegen, Kranenburg, Wesel, Xanten, Doesburg en Zaltbommel in de cultuurgeschiedenis van Gelderland en aangrenzende streken een grote rol gespeeld.

Een grote verdienste van Gisbert Schairt is, naast zijn artistieke kwaliteiten, dat hij praktisch en vooruitstrevend was. In zijn tijd heerste er, zoals nu, een grote druk op de bouw. Enerzijds omdat de bevolking snel toenam en men grote gebouwen nodig had, anderzijds omdat een groots kerkgebouw met een hoge toren de status en ambities van de stad in steen kon benadrukken. Gisbert speelde in op deze nieuwe vraag en reorganiseerde delen van het ambachtelijke bouwproces. De oplossing werd gevonden in prefabricage van onderdelen, de reductie van vormen en het aanstellen van onderbouwmeesters die de dagelijkse leiding per bouwplaats op zich namen zodat hij tegelijkertijd betrokken kon zijn bij meerdere bouwwerken. Zo werd bespaard op kostbare natuursteen en complexe detailleringen, die een bouwloods ter plaatse noodzakelijk maakten. Voor de natuurstenen onderdelen werd een systeem ontwikkeld waarbij vormen van kolommen, bogen en decoraties dusdanig vereenvoudigd werden dat deze in de steengroeve gereed gemaakt konden worden en op de bouwplaats alleen maar samengesteld en 'op elkaar gestapeld' hoefden te worden. Het vormgeven van de belangrijkste onderdelen hield hij voorts in eigen hand en hij liet

vermoedelijk ook met behulp van mallen natuurstenen onderdelen maken voor diverse projecten.

Het poortgebouw aan de Gisbert Schairtweg ontleent gotische geometrische motieven aan het werk van Gisbert. En de bouw wijze, hoewel op veel kleinere schaal, bestaat, net als destijds, voor een groot deel uit het samenstellen van elders prefabriceerde elementen. De stalen onderdelen in de gevel vervullen zowel een functionele als decoratieve rol.

Wat ons trof tijdens de bestudering van de gotische geometrische motieven was de grote verwantschap met de motieven die men vindt in de islamitische architectuur.

Er heeft in de middeleeuwen, ten tijde van de kruistochten en later tijdens de Moorse invloed op het Iberisch schiereiland, naast veel animositeit en bloedvergieten, ook veel culturele (architectuur, gastronomie, poezie) en wetenschappelijke (o.a. geografische en medische kennis) kruisbestuiving tussen de christelijke en islamitische culturen plaatsgevonden.

Ideeën uit de bouwkunst in het Nabije Oosten en Midden-Oosten werden meegenomen naar Europa. Hierdoor veranderde de architectuur. Zo werden er bijvoorbeeld vaker plantaardige en rijke geometrische motieven in gebouwen gebruikt.

In de ode aan Gisbert Schairt wordt dit positieve effect van de kruisbestuiving tussen de diverse culturen in de Bommelse samenleving tot uitdrukking gebracht.

Een weetje: De S in het ronde venster boven de poort verwijst naar de S van Schairt en is ontleent aan de prachtige ronde zogenaamde 'visblaasramen/ying-yangramen' links en rechts van de St. Maartentoren. Kijkt u daar eens naar als u in de buurt bent.

ir. Jan van de Voort

Voorts moeten er een paar goede foto's in het stukje opgenomen worden, zowel van de poort huisgevel als geheel als van bijvoorbeeld een detail van de poort. Dat kan het beste als de bouwhekken verdwenen zijn en de boel schoon is. Bijgaande plaatjes even ter informatie.

